

تأثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر کیفیت اقلام تعهدی

محمدعلی آقایی*، حسن زلئی**، حسین اعتمادی***، علی اصغر انواری رستمی****

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۲۴

تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۱/۱۰

چکیده

در این مقاله کیفیت اقلام تعهدی شرکتهای تجدید ارائه کننده طی سالهای ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفته است. نمونه تحقیق شامل ۷۰ شرکت تولیدی می‌باشد که تنها یکبار تجدید ارائه با اهمیت داشته و در دو سال قبل و بعد از سال تجدید ارائه، فاقد تجدید ارائه دیگری بوده اند. کیفیت سود برای دوره دو سال قبل از سال تجدید ارائه تا دو سال بعد از اطلاعیه تجدید ارائه در نظر گرفته شده است. معیار کیفیت سود در این تحقیق، کیفیت اقلام تعهدی مبتنی بر مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که کیفیت سود (اقلام تعهدی) بطور معناداری از دوره تحریف تا دوره بعد از اطلاعیه تجدید ارائه افزایش یافته است. همچنین در این تحقیق عوامل تاثیر گذار بر کیفیت سود از قبیل متغیرهای حاکمیت شرکتی و ویژگیهای شرکتها و کیفیت حسابرسی در مدل تحقیق مورد استفاده قرار گرفته اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای تغییر اندازه شرکت، تغییر فروش، تغییر جریانهای نقدي حاصل از عملیات، تغییر نسبت بدھی، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام، درصد مالکیت سرمایه گذاران نهادی و مدت تصدی مدیریت عامل با تغییر کیفیت سود در شرکتهای تجدید ارائه کننده سود را بطور معناداری دارند.

واژه‌های کلیدی: کیفیت سود، کیفیت اقلام تعهدی، تجدید ارائه صورت‌های مالی، حاکمیت شرکتی

کد طبقه‌بندی موضوعی: M41

* استادیار حسابداری دانشگاه تربیت مدرس (aghaeim@modares.ac.ir) (نویسنده مسئول)

** دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه تربیت مدرس (hzalaghi@gmail.com)

*** دانشیار گروه حسابداری دانشگاه تربیت مدرس (etemadieh@modares.ac.ir)

**** استاد گروه مدیریت دانشگاه تربیت مدرس (anvary@modares.ac.ir)

مقدمه

تجدید ارائه^۱ صورت‌های مالی از دیدگاه سرمایه‌گذاران نه تنها بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته است، بلکه نوعی پیش‌بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیریت آن نیز محسوب می‌شود و موجب سلب اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کیفیت سودهای گزارش شده می‌شود. بررسی صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان می‌دهد که صورت‌های مالی اغلب شرکت‌ها دارای تعدیلات سنواتی است. در ایران تقریباً قریب به اتفاق تعدیلات سنواتی مربوط به اصلاح اشتباهات است. بنابراین وجود تعدیلات سنواتی با زبان ساده یعنی اینکه در صورت‌های مالی سال‌های گذشته اشتباه بالهمیت وجود داشته است و اگر سهامداران با دقت بیشتری به صورت‌های مالی نگاه کنند، تعدیلات سنواتی حامل یک پیام منفی در مورد اعتبار صورت‌های مالی است (بزرگ اصل، ۱۳۸۷).

طبق گزارش کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا^۲ تنها حدود ۹ درصد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس آمریکا در سال ۲۰۰۶ صورت‌های مالی خود را تجدید ارائه کرده اند و این میزان را به عنوان یک نگرانی از کاهش اعتبار گزارشگری مالی مطرح کرده است. تجدید ارائه حسابداری را می‌توان به عنوان گزینه‌هایی احتمالی برای تاثیر انتقال اطلاعات محسوب نمود. همانطور که تحقیقات قبلی نشان داده‌اند؛ تجدید ارائه‌ها سبب ایجاد کاهش عمدۀ در میانگین قیمت سهام برای شرکت‌های تجدید ارائه کننده شده‌اند. بدین ترتیب کشف و اصلاح هرگونه اشتباه حسابداری منجر به انتقال اطلاعات نامطلوب درباره شرکت به فعالان بازار سرمایه خواهد شد. تجدید ارائه در مورد افزایش ریسک اطلاعات^۳ شرکت تجدید ارائه کننده ناشی از کاهش اعتبار صورت‌های مالی و کیفیت پایین حسابداری؛ هشدار می‌دهد. همچنین تجدید ارائه‌ها ممکن است به سرمایه‌گذاران در مورد وخیم‌تر شدن احتمالی وضعیت اقتصادی شرکت تجدید ارائه کننده هشدار دهد (بالمرس، ریچاردسون و شولز، ۲۰۰۴).

جفری (۲۰۰۸) معتقد است که افزایش در تجدید ارائه‌ها بخاطر تلاش زیاد مدیران و هیات مدیره و حسابرسان در بازبینی‌هایی است که سبب بهبود شفافیت و اعتماد سرمایه‌گذاران شده است. روین رومانوس (۲۰۰۷) در تحقیقی با عنوان تاثیر کیفیت سود بر واکنش سرمایه‌گذاران و تحلیل گران نسبت به اطلاعیه‌های تجدید ارائه؛ از دو معیار کیفیت اقلام

تعهدی و تفاوت‌های مالیاتی به عنوان معیار کیفیت سود استفاده کرده و نشان داد که این دو معیار رابطه منفی و معنadar با واکنش بازار به تجدید ارائه دارند.

سود با کیفیت پایین، ازدیدگاه سرمایه گذاران ناخواهایند است، زیرا بیانگر تخصیص غیر بهینه منابع است. زمانی که عموم مردم به فرایند گزارشگری مالی و اطلاعات مالی منتشر شده اطمینان نداشته باشند؛ از سرمایه‌گذاری منصرف شده و این امر به نوبه خود از گسترس بازار سرمایه جلوگیری می‌کند. اینکه افزایش سود ناشی از بهبود واقعی در سودآوری شرکت است یا ناشی از بکارگیری متهرانه رویه‌های حسابداری توسط مدیران به منظور دستکاری سود باشد؛ متفاوت خواهد بود. در این شرایط تعدیل سودخالص برای انعکاس کیفیت سود ممکن است با اهمیت باشد (ثقفی، ۱۳۸۹).

واقعیت این است که اکثر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای متمادی، صورت‌های مالی خود را تجدید ارائه می‌نمایند. با توجه به ماهیت گستردگی تجدید ارائه صورت‌های مالی در بازار اوراق بهادار کشورمان طی سال‌های گذشته، طبیعی است چگونگی تاثیر تجدید ارائه‌ها بر ارزش حقوق صاحبان سهام شرکت‌ها و همچنین بر کیفیت سودهای گزارش شده که توسط فعالان بازار سرمایه، در فرایندهای تصمیم‌گیری مورد توجه قرار می‌گیرند، مورد پرسش قرار گیرد.

با توجه به اینکه کیفیت سود مفهومی چندبعدی است (شیر و وینست، ۲۰۰۳) و تعریف واحدی برای آن وجود ندارد؛ لذا یکی از معیارهای کیفیت سود یعنی کیفیت اقلام تعهدی^۴ به عنوان معیار کیفیت سود انتخاب شده است. این معیار از طریق انحراف معیارهای پسماندهای مدل رگرسیون اقلام تعهدی دیچو و دچو (۲۰۰۲) در دو دوره قبل و بعد تجدید ارائه برای شرکت‌های تجدید ارائه کننده طی سال‌های مالی ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۹ گیری می‌شود. سپس تغییر کیفیت اقلام تعهدی سود به عنوان متغیر وابسته در مدل اصلی تحقیق قرارداده می‌شود. بدلیل استفاده از مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) و ضرورت درنظر گرفتن تغییرات جریان‌های نقدی حاصل از عملیات، از داده‌های سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۹۰ نیز در محاسبه کیفیت اقلام تعهدی استفاده شد. نمونه ما به دلیل عدم وجود پایگاه داده‌های تجدید ارائه در ایران؛ مبتنی بر پایگاه داده‌های تجدید ارائه تهیه شده توسط محقق برای سال‌های یاد شده می‌باشد.

طبق استانداردهای حسابداری ایران، تعدیلات سنتاتی یعنی تعدیل سود اباسته ابتدای دوره و تجدید ارائه اقلام مقایسه‌ای صورت‌های مالی شرکت‌ها که از تغییر در رویه‌های حسابداری

و اصلاح اشتباهات با اهمیت دوره های قبل ناشی می شود. تغییر در رویه های حسابداری زمانی قابل توجیه است که رویه جدید از نظر ارائه مطلوب تر صورت های مالی واحد تجاری بر رویه قبلی رجحان داشته باشد؛ یا اینکه این تغییر به موجب قوانین آمره یا استانداردهای حسابداری جدید الزامی شود (سازمان حسابرسی، ۱۳۸۸).

ادیبات تحقیقات تجربی، معیارهای خاصی را برای تعیین و ارزیابی کیفیت سود ارائه کرده‌اند. کیفیت سود بالا، سبب بهبود کارایی بازار سرمایه می‌شود؛ بنابراین سرمایه‌گذاران و دیگر استفاده‌کنندگان به اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا علاقه‌مند هستند. به همین دلیل تدوین کنندگان استاندارد های حسابداری تلاش می‌نمایند که استانداردهایی را تدوین نمایند که کیفیت سود را بهبود بخشد. کیفیت سود در تحقیقات تجربی متعددی در سال‌های گذشته جهت ارزیابی تغییرات در استانداردهای حسابداری مالی و دیگر نهادها از قبیل حاکمیت شرکتی و مقایسه سیستم‌های گزارشگری مالی در کشورهای مختلف و مطالعه اثر کیفیت سود بر هزینه سرمایه مورد استفاده قرار گرفته است. تدوین کنندگان استانداردها، از جمله هیات استانداردهای حسابداری مالی و هیات استانداردهای بین المللی حسابداری، در اولین بخش چارچوب نظری شان نیاز به گزارشگری مالی با کیفیت بالا را مدنظر قرارداده اند (رالف اورت و آلفرد واگهوفر، ۲۰۰۹). در تحقیقات مختلف عوامل تعیین کننده^۵ کیفیت سود به شش دسته طبقه‌بندی شده‌اند:

الف) ویژگی‌های ذاتی شرکت ب) نحوه عمل گزارشگری مالی ج) ویژگی‌های حاکمیتی و کنترل‌های داخلی د) حسابرسان ه) انگیزه‌های بازار سرمایه و) عوامل خارجی (دچو و اسچراند، ۲۰۱۰).

تجدید ارائه را می‌توان یک رویداد با اهمیت دانست که نشان دهنده کیفیت پایین گزارشگری مالی قبلی است و از طرفی نشانه‌ای دال بر تشرییک مساعی مدیریت غلط از طریق حاکمیت شرکتی ضعیف است (GAO، ۲۰۰۲). شرکت‌هایی که توسط موسسات حسابرسی بزرگ^۶ حسابرسی می‌شوند؛ نسبت به شرکت‌هایی که از حسابرسان دیگری استفاده می‌کنند؛ عمدها دارای اقلام تعهدی اختیاری کمتری هستند (دسای، هوگان و ویلکینز، ۲۰۰۶). در تحقیقی برای بررسی نقش حسابرسان مستقل در کاهش اقلام تعهدی اختیاری نشان داده شد که رابطه مثبت و معناداری بین اندازه حسابرس و کاهش اقلام تعهدی اختیاری وجود دارد (ابراهیمی کردلرو سیدی، ۱۳۸۷). نتایج تحقیق دیگری نشان می‌دهد که شرکت‌های حسابرسی

شده توسط موسسات حسابرسی بزرگ از قدر مطلق اقلام تعهدی پایینی برخوردارند (بکر، دفوند، جیامبالو و سوبرامانیام، ۱۹۹۸).

تعداد وقوع تجدید ارائه‌ها برای شرکت‌هایی که حسابران را تغییر می‌دهند در مقایسه با دیگر شرکت‌ها بیشتر است؛ و تجدید ارائه‌ها حاصل تلاش حسابران جهت مصونیت حسابرس در برابر دعاوی مشتری جدید علیه ایشان است. لذا اگر تجدید ارائه‌ها پس از تغییر حسابرس رخ دهد؛ می‌تواند به عنوان شاخصی از کیفیت پایین سود تلقی شود (لازر، لیوانت و تان، ۲۰۰۴). در تحقیقی به عوامل الزام ارائه مجدد صورت‌های مالی و تاثیر آن بر کیفیت گزارشگری مالی پرداخته شد. در این تحقیق اطلاعات ۵۶۲ شرکت که بین ژوئن ۱۹۹۷ و اکتبر ۲۰۰۱ صورت‌های مالی خود را تجدید ارائه نموده‌اند؛ تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد؛ که شرکت‌های دارای دوره تصدی حسابرسی طولانی‌تر، علاقه‌ای به تنظیم و ارائه مجدد صورت‌های مالی ندارند. همچنین در برخی از نمونه‌ها ارتباطی بین دوره تصدی حسابرس با احتمال ارائه مجدد صورت‌های مالی مشاهده نشد. از سوی دیگر، افزایش دوره تصدی بیش از سه سال در شرکت‌های تجاری شده است (میرز، مبرز و عامر، ۲۰۰۳). تغییر حسابرس باعث افزایش در میانگین تعدیلات سنتوتی شرکت‌ها در سال تغییر نسبت به سال قبل از تغییر نمی‌شود؛ لذا بهبودی در میزان تعدیلات سنتوتی بعد از تغییر حسابرس مستقل شرکت رخ نمی‌دهد. در این تحقیق، سازمان حسابرسی از نوع بزرگ و سایر موسسات حسابرسی از نوع کوچک تلقی شدند (بولو، مهم و گودرزی، ۱۳۸۹).

پیشینه تحقیق

تحقیقات قبلی نشان داده‌اند که شرکت‌های تجدید ارائه کننده؛ بعد از تجدید ارائه هزینه‌های عمده‌ای را متحمل شده‌اند. پالمرس^۷ (۲۰۰۴) نشان داد که کاهش عمده‌ای در ارزش بازار بعد از اعلام تجدید ارائه رخ داده است. محققان بحث می‌کنند که کاهش در ارزش بازار را می‌توان به چند چیز نسبت داد: انتظارات تجدید نظر شده درباره سودهای گذشته و سودهای مورد انتظار آتی، انتظارات تجدید نظر شده درباره چشم‌اندازهای رشد شرکت، ارزیابی مجدد از درستکاری مدیریت و تغییر در درک کیفیت گزارشگری مالی شرکت. هری بار و جنکینز^۸ (۲۰۰۴) دریافتند که شرکتها، بعد از تجدید ارائه، افزایش در هزینه سرمایه سهام عادی را

تجربه می‌کنند. تجدید ارائه، ممکن است بدنیال برخی موارد دعاوی علیه شرکت رخداد (کایینی و مک دانیل، ۱۹۸۹؛ پالمرس و شولز، ۲۰۰۱). شواهدی از تغییر هیات مدیره و مدیر عامل بدنیال تجدید ارائه وجود دارد، لذا برای جلوگیری از تحمل این قبیل هزینه‌ها؛ شرکت‌های تجدید ارائه کننده، دارای انگیزه‌های بیشتری نسبت به دیگر شرکت‌ها برای بهبود کیفیت گزارشگری مالی هستند (دسایی، هوگان و وبلکیزر، ۲۰۰۶؛ سریناوسان، ۲۰۰۵).

تحقیقات کمی در این زمینه وجود دارد که آیا شرکت‌ها بعد از انتشار اطلاعیه تجدید ارائه سعی در بهبود کیفیت گزارشگری مالی دارند یا خیر. کیفیت سود برای شرکت‌های تجدید ارائه کننده در دوره‌های قبل از سال تجدید ارائه، ضعیفتر شده و کیفیت سود بعد از سال تجدید ارائه بطور جزیی بهبود یافته است (اکر، فرانسیس، اولسون و شیر، ۲۰۰۶). ضریب واکنش سود برای شرکت‌های تجدید ارائه کننده بعد از اطلاعیه تجدید ارائه کاهش می‌یابد. این ضعف بطور معناداری تا چهار دوره سه ماهه بعد تجدید ارائه تداوم پیدانمی‌کند (ویلسن، ۲۰۰۸). در تحقیق دیگری نشان داده شد که تفاوت معناداری در اقلام تعهدی کل، اقلام تعهدی سرمایه در گردش یا سایر اقلام تعهدی در گردش یا بعد اطلاعیه تجدید ارائه در شرکت‌های تجدید ارائه کننده وجود ندارد (مور و فیفر، ۲۰۰۴). در تحقیقی ده معیار مدیریت سود، جهت ارزیابی توانایی کشف سودهای متقلبانه مقایسه گردید. نمونه تحقیق شامل ۱۱۸ شرکتی بود که توسط کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا اعلام شده بود، استانداردهای حسابداری را رعایت نکرده و ارائه بیش از حد سودها برای دوره زمانی ۱۹۸۸ الی ۲۰۰۱ داشته‌اند. نتایج نشان داد که خطای برآورده اقلام تعهدی سرمایه در گردش (مدل دیچو و دچو، ۲۰۰۲) و مک نیکولز (۲۰۰۲) بیشترین ارتباط را با وجود تقلب و اندازه تقلب دارد. همچنین نتایج مشابهی برای نمونه کوچکتر ۱۷ شرکتی که سودهای خود را تجدید ارائه کرده بودند؛ حاصل گردید (جونز، کریشنان و ملندرز، ۲۰۰۸).

نگاره (۱) تحقیقات مرتبط با تجدید ارائه صورت‌های مالی و کیفیت سود

عنوان تحقیق	متغیر وابسته	نتایج تحقیق	محقق
اعلان تجدید ارائه و محافظه‌کاری حسابداری	تغییر محافظه‌کاری سود	افزایش کیفیت	مخایل ارددج و همکاران (۲۰۱۰)
کیفیت گزارشگری مالی بعد تجدید ارائه	کیفیت اقلام تعهدی	افزایش کیفیت	کریشنان و همکاران (۲۰۰۸)

نگاره (۱) : تحقیقات مرتبط با تجدید ارائه صورتهای مالی و کفیت سود

عنوان تحقیق	متغیر وابسته	نتایج تحقیق	محقق
پایداری سود شرکت‌های تجدید ارائه کننده	پایداری سود	افزایش کیفیت	کوین هی (۲۰۰۸)
اثر تجدید ارائه بر استراتژی‌های گزارشگری مالی	اقلام تعهدی شرطی	عدم وجود رابطه	مور و ففر (۲۰۰۴)
اثر تجدید ارائه بر محتوا اطلاعاتی سود	بازدۀ غیر عادی انباشته	کاهش محتوا اطلاعاتی سود	شریعت پناهی و کاظمی (۱۳۸۹)
تجدد ارائه و محتوا اطلاعاتی سود	ضریب واکنش سود	کاهش محتوا اطلاعاتی سود	ولیسن (۲۰۰۸)
تغییر حسابرس و شفافیت اطلاعات (با اطلاعات تجدید ارائه شده)	رتبه شفافیت طبق نظر بورس تهران	عدم نقش حسابرس	قاسم بلو و همکاران (۱۳۸۹)
اثر تجدید ارائه بر بازنگری سودها و هزینه سرمایه	-----	کاهش کیفیت سود	هری بر و جنکیتر (۲۰۰۴)
عوامل تعیین کننده واکنش بازار به اعلان تجدید ارائه	بازدۀ غیر عادی انباشته (CAR)	واکنش منفی بازار سرمایه	پالمرس و همکاران (۲۰۰۴)
تجدد ارائه و ریسک اطلاعات	اقلام تعهدی اختیاری	کاهش رسیک اطلاعات	تادکراوت و همکاران (۲۰۰۹)
دلایل تجدید ارائه صورت‌های مالی	-----	عمده ترین دلیل اصلاح اشتباه است	بزرگ اصل و سوری مهر (۱۳۸۵)
رابطه بین تعدیلات سنواتی و اندازه و طول عمر شرکت‌ها	تعديلات سنواتي	رابطه معکوس بین اندازه شرکت و تعدیلات سنواتی	سجادی (۱۳۸۳)
ویژگی‌های شرکت‌های اصلاح کننده سودهای قبلی	کیفیت اقلام تعهدی	تجدد ارائه نشانه مدیریت سود	کاینی و دیگران (۱۹۸۹)
پیش‌بینی مدیریت سود با استفاده از تجدید ارائه	اقلام تعهدی کل	تجدد ارائه نشانه مدیریت سود	ریچاردسون و همکاران (۲۰۰۳)
تجدد ارائه شواهدی بر کیفیت سود و واکنش بازار به تجدید ارائه	اقلام تعهدی کل	رابطه مثبت با مدیریت سود	جوشا لیوان و همکاران (۲۰۰۴)
رخداد و وضعیت اشتباهات حسابداری	تجدد ارائه -ییش ارحد	رابطه منفی با رشد شرکت	دیفوند و جیامبالو ۱۹۹۱)

گزارش GAO در اکتبر ۲۰۰۲؛ در خصوص تجدید ارائه‌های صورت‌های مالی در دوره زمانی ابتدای سال ۱۹۹۷ تا پایان سال ۲۰۰۲، نشان می‌دهد که تعداد تجدیدارائه صورت‌های مالی از ۹۲ مورد در ۱۹۹۷ به ۲۲۵ مورد در سال ۲۰۰۲ افزایش یافته است. طبق این گزارش طی این دوره زمانی حدود ۱۰ درصد کل شرکت‌های بورسی حداقل یک بار تجدید ارائه داشته‌اند. در جامعه آماری این تحقیق نیز تجدید ارائه‌های با اهمیت در دوره تحقیق بطور متوسط برابر با ۵۵ درصد بوده است.

تحقیقات تجربی قبلی در زمینه ویژگی‌های حاکمیت شرکتی^۷ نشان می‌دهند که این ویژگی‌ها در کاهش تحریف‌های مالی سودمند هستند. در این تحقیقات تجدید ارائه صورت‌های مالی با ضعف در نظام حاکمیت شرکتی و ضعف کنترل‌های داخلی مرتبط نشان داده شده است (بیزلی، ۱۹۹۶). در تحقیقی در بررسی تغییر حاکمیت شرکتی بدنیال تجدیدارائه (یک سال قبل و دو سال بعد تجدید ارائه) محقق از شاخص ترکیبی حاکمیت شرکتی استفاده نموده که شاخص ترکیبی (شاخص G) موردنظر وی از حاکمیت شرکتی (ترکیبی از ۱۲ ویژگی حاکمیت شرکتی شامل استقلال هیات مدیره، دوگانگی وظیفه مدیر عامل، اندازه هیات مدیره، اندازه حسابرس، تغییر حسابرس، تغییر مدیر عامل، سهام اعضاء هیات مدیره موظف، تعداد اعضاء مدیره غیر موظف در کمیته حسابرسی، تعداد اعضاء مدیره غیر موظف در کمیته حسابرسی، تعداد اعضاء مدیره غیر موظف در کمیته پاداش، تعداد اعضاء مدیره غیر موظف در کمیته حاکمیت شرکتی) بعد از اطلاعیه تجدید ارائه بهبود یافته است (آلیزا روشتاین، ۲۰۰۸).

شرکت‌هایی که سودها را دستکاری می‌کنند؛ معمولاً دارای هیات مدیره‌ای هستند که اعضاء هیات مدیره فاقد استقلال بوده و در برخی موارد، مدیر عامل دارای وظیفه‌ای دوگانه یعنی هم رئیس هیات مدیره بوده و هم مدیر عامل شرکت می‌باشد. در تحقیقی، در بررسی رابطه حاکمیت شرکتی و تجدید ارائه (از دوره قبل تا دوره بعد تجدید ارائه) از شش متغیر شامل دوگانگی دووظیفه مدیر عامل^۸ (CEO)، استقلال هیات مدیره^۹، کمیته حسابرسی، تخصص مالی هیات مدیره، درصد سهام اعضاء هیات مدیره و اندازه حسابرس استفاده کردند. نتایج نشان دهنده بهبود حاکمیت شرکتی بعد از تجدید ارائه است (سنديپ، يانگتا و ويليام، ۲۰۰۷).

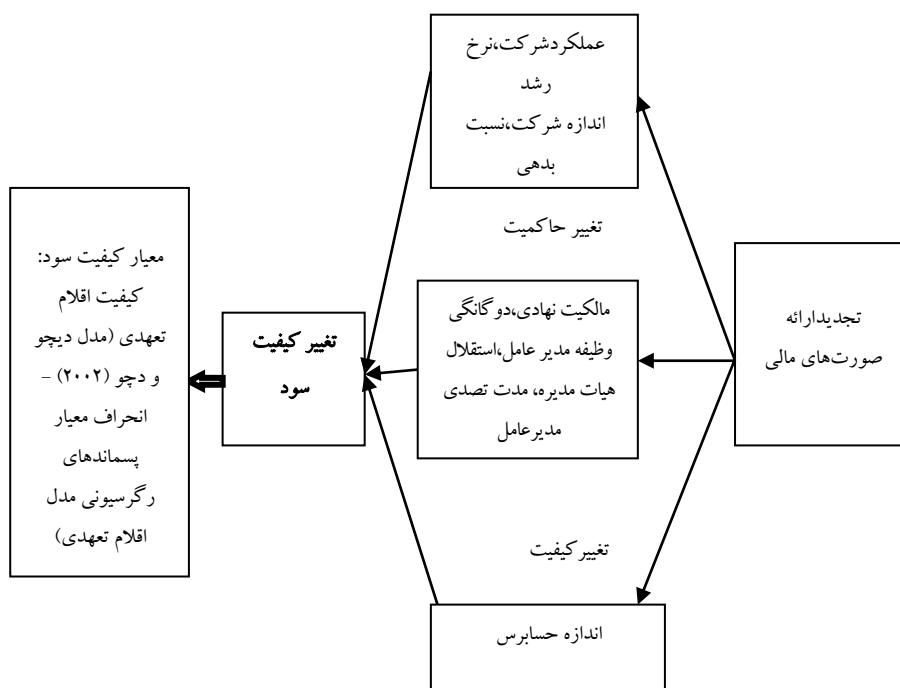
ویژگی‌های حاکمیت شرکتی موردنظر در این تحقیق برگرفته از تحقیقات قبلی در زمینه کیفیت سود و حاکمیت شرکتی است. تحقیقات قبلی نشان می‌دهند که مدیریت سود دارای رابطه منفی با استقلال هیات‌مدیره و کمیته حسابرسی است. شرکت‌هایی که از استقلال هیات‌مدیره و یا کمیته حسابرسی برخوردار نیستند؛ کمتر مایل به کشف و اصلاح اشتباه سودهای حسابداری هستند (کالن، لیوانت و سگال، ۲۰۰۲). لذا در این تحقیق بیشتر بر ویژگی‌های مدیریتی حاکمیت شرکتی، به عنوان مکانیزم داخلی به همراه سرمایه‌گذاران نهادی به عنوان مکانیزم خارجی تاکید شده است. بنابراین در این تحقیق از ویژگی‌های حاکمیت شرکتی شامل درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی، استقلال هیات‌مدیره، دوگانگی وظیفه مدیرعامل، مدت زمان تصدی^{۱۰} مدیرعامل در هیات‌مدیره برای اندازه‌گیری ابعاد مختلف حاکمیت شرکتی استفاده خواهد شد.

در ایران پژوهشی در زمینه تاثیر تجدید ارائه بر کیفیت اقلام تعهدی وجود ندارد. اما تحقیقاتی اندک مرتبط با موضوع تجدید ارائه صورت‌های مالی انجام شده است. در تحقیقی به بررسی ماهیت بخشی از دلایل تجدید ارائه صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته اند (سروری مهر، ۱۳۸۵). در بررسی رابطه بین تعدیلات سنواتی و قیمت سهام و اندازه و طول عمر شرکت‌ها، یافته‌های تحقیق حاکی از این است که تعدیلات سنواتی دارای محتوای اطلاعاتی بوده و شرکت‌های بزرگ‌تر از تعدیلات سنواتی کمتری برخوردار هستند. ولی طول عمر شرکت‌ها تاثیری بر تعدیلات سنواتی ندارد (سجادی، ۱۳۸۳). در بررسی رابطه بین تجدید ارائه صورت‌های مالی و محتوای اطلاعاتی سود، نشان‌داده شد که تجدید ارائه صورت‌های مالی موجب کاهش محتوای اطلاعاتی سود می‌شود. در این تحقیق همچنین شرکت‌هایی که عمدت ترین دلیل تجدید ارائه آنها اصلاح اشتباه ناشی از شناسایی درآمد بوده؛ محتوای اطلاعاتی سود آنها کاهش پیدا کرده است (شریعت پناهی و کاظمی، ۱۳۸۹). در تحقیق دیگری با عنوان آزمون تجربی اهمیت تعدیلات سنواتی در بازار سرمایه، دریافتند که رقم تعدیلات سنواتی بیش از سطح اهمیت شده در سطح صورت‌های مالی دوره مالی قبل است. درنتیجه آگاهی استفاده کنندگان صورت‌های مالی از آثار مربوط به تعدیلات سنواتی قبل، می‌توانند بر تصمیم‌گیری آنان موثر باشد و وجود تعدیلات سنواتی در صورت‌های مالی، می‌تواند نشانه‌ای از ناکافی بودن قابلیت انکای صورت‌های مالی باشد (کردستانی، آزاد و کاظمی، ۱۳۸۹). در تحقیقی در تعیین عوامل موثر بر وقوع تجدید ارائه؛

دریافتند، نسبت سودآوری، اهرم مالی، طول دوره تصدی مدیریت، تغییر مدیریت، تغییر حسابرس و اندازه مؤسسه حسابرسی بر وقوع تجدیدارانه صورت های مالی مؤثر است (نیکبخت و رفیعی، ۱۳۹۱).

در این تحقیق اثر تجدید ارائه بر تغییر در کیفیت اقلام تعهدی پیرامون سال تجدید ارائه مورد بررسی قرار می گیرد. لذا سوال اصلی تحقیق این است که که چگونه کیفیت سود از دوره قبل از سال تجدید ارائه تا دوره بعد از سال تجدید ارائه بین شرکت های تجدید ارائه کننده تغییر می کند؟

تغییر ویژگی های شرکت

نمودار (۱) : مدل مفهومی تحقیق

فرضیه تحقیق

فرضیه این تحقیق عبارتست از:

تجدید ارائه صورت‌های مالی موجب افزایش کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌های تجدید ارائه کننده در سال‌های بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه می‌شود.

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف کاربردی بوده و روش تحقیق علی- مقایسه‌ای و از لحاظ روش جمع آوری داده‌ها از نوع بررسیهای میدانی است. مبانی نظری پژوهش از کتب و مجلات تخصصی فارسی و انگلیسی گردآوری و برای جمع آوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای استفاده می‌شود. برای آزمون فرضیه تحقیق؛ بدلیل عدم وجود پایگاه داده‌های لازم ابتدا توسط محقق داده‌های مورد نظر تحقیق از طریق صورت‌های مالی و یادداشت‌های پیوست و نیز داده‌های حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی از طریق گزارش‌های هیات مدیره و گزارش حسابرسی و اطلاعیه‌های بورس دریک پایگاه داده‌ها گردآوری و در برخی موارد با تطبیق با داده‌های سایر پایگاه‌های داده‌ها از قبیل نرم‌افزارهای اطلاعاتی موجود از قبیل رهآورد نوین و تدبیرپرداز داده‌های مورد نیاز نهایی و استخراج شده است.

برای آزمون فرضیه تحقیق، ابتدا از مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) که مبنی بر جریان‌های نقدی گذشته، حال و آینده استفاده می‌نماییم. برای برآورد این مدل با توجه به نوع طرح تحقیق و دوره زمانی مورد بررسی (دوسال قبل سال تجدید ارائه و دو سال بعد از سال تجدید ارائه) و با استفاده از داده‌های ترکیبی از مدل زیر برای اندازه‌گیری کیفیت سودهای بعد دوره تجدید ارائه و قبل از دوره تجدید ارائه استفاده می‌شود:

$$ACC_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 CFO_{it-1} + \alpha_2 CFO_{it} + \alpha_3 CFO_{it+1} + \epsilon_{it}$$

در مدل بالا، CFO برابر با جریان وجود نقد عملیاتی و ACC میزان اقلام تعهدی است. اقلام تعهدی از کسر نمودن جریان وجود نقد عملیاتی از سود خالص حاصل می‌شود. جریان وجود نقد عملیاتی با توجه به استانداردهای حسابداری ایران و تعدیل بخش فعالیت عملیاتی با دو بخش پرداخت مالیات بردرآمد و بازده سرمایه‌گذاری‌ها و سود و بهره پرداختی بابت

تامین مالی و اضافه نمودن سود سهام پرداختی محاسبه شده است. کلیه متغیرهای مذکور با استفاده از ارزش دفتری دارایی های ابتدای دوره همگن می شوند. پس از برآورد مدل برای سودهای بعد از تجدید ارائه و قبل از تجدید ارائه، انحراف معیار باقیمانده مدل به ترتیب به عنوان کیفیت اقلام تعهدی بعد از دوره تجدید ارائه ($AQ\text{-post}$) و کیفیت اقلام تعهدی قبل تجدید ارائه ($AQ\text{-pre}$) در نظر گرفته می شود. سپس متغیر وابسته مدل اصلی تحقیق را از رابطه زیر محاسبه می کنیم:

$$\Delta AQ_i = AQ\text{-post} - AQ\text{-pre}$$

بر اساس فرضیه تحقیق، انتظار داریم که کیفیت سود افزاش یابد (یعنی انحراف معیار پسماندهای رگرسیونی بعد تجدید ارائه کمتر از تجدید ارائه باشد). با توجه به متغیرهای تاثیرگذار بر کیفیت سود؛ مدل اصلی آزمون این فرضیه به شرح زیر می باشد:

$$\begin{aligned} \Delta AQ_i = & \beta_0 + \beta_1 \Delta SIZE_{it} + \beta_2 \Delta SAles_{it} + \beta_3 \Delta CFO_{it} + \beta_4 \Delta ROA_{it} + \beta_5 \Delta MAT_{it} + \beta_6 \\ & \Delta LEV_{it} + \beta_7 \Delta M/B + \beta_8 \Delta INSOWN + \beta_9 \Delta BRDIND + \beta_{10} \Delta DUAL + \beta_{11} \Delta CEO-TENURE + \beta_{12} \Delta AUDSize + ei \end{aligned}$$

جامعه آماری و نمونه تحقیق

با توجه به اینکه تعداد زیادی از شرکت های جامعه آماری تحقیق طی دوره تحقیق دارای تعدیلات سالانه بوده و یا تجدید ارائه صورت های مالی نموده اند؛ برای تعیین نمونه، شرکت هایی انتخاب شده اند که استمرار تجدید ارائه نداشته و حداقل دو سال قبل و بعد از سال تجدید ارائه تعدیلات سالانه نداشته و یا مبلغ آن کم اهمیت باشد (مبلغ تجدید ارائه سود نسبت به متوسط سود خالص دوره تحریف). لذا نمونه تحقیق از ۱۴۳ شرکت تولیدی تجدید ارائه کننده به تعداد ۷۰ شرکت محدود شده است و با توجه به مدل داده های ترکیبی تحقیق در مجموع در دوره مورد نظر تحقیق، مشاهده های تحقیق در هر دوره قبل و بعد تجدید ارائه، شامل داده های ۱۴۰ سال - شرکت می باشد.

دوره زمانی تحقیق سال های مالی ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۹ در جامعه آماری، شرکت های تولیدی پذیرفته شده در بورس تهران می باشد که دلایل انتخاب این دوره زمانی به شرح زیر است:

- ۱- دوره زمانی تحقیق بعد از اجرای استانداردهای حسابداری ایران از ابتدای سال ۱۳۸۰ می باشد که این استانداردها سبب افزایش قابلیت مقایسه و همگونی در بکارگیری رویه‌های حسابداری خواهد شد.
- ۲- با توجه به طرح تحقیق، حداقل دوره قبل تجدید ارائه دو سال و دوره بعد تجدید ارائه نیز دو سال و سال تجدید ارائه یک سال است؛ لذا حداقل دوره زمانی تحقیق می بایست ۵ سال باشد.
- ۳- اطلاعات صورت‌های مالی و سایر گزارش‌های مالی اغلب شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران عمدتاً از سال ۱۳۷۹ به بعد در دسترس می باشد.

متغیرها و دلایل انتخاب آنها

در این تحقیق از اندازه حسابرس به عنوان معیاری برای کیفیت حسابرسی استفاده خواهد شد. تغییر حسابرس به سمت حسابرس بزرگ‌تر (حسابرس جدید) علامتی از تعهد شرکت به سمت افزایش کیفیت سود و بهبود کیفیت گزارشگری مالی تلقی می شود. در این تحقیق ویژگی‌های ذاتی شرکت (عملکرد، نرخ رشد، نسبت بدھی و اندازه شرکت) و ویژگی‌های حاکمیت شرکتی (چهار ویژگی از طبقه دوم شامل سرمایه‌گذاران نهادی، استقلال هیات مدیره، دوگانگی وظیفه مدیرعامل، مدت زمان تصدی مدیرعامل در هیات مدیره و کیفیت حسابرسی که طریق متغیر اندازه حسابرس اندازه‌گیری می شود به عنوان عوامل تعیین‌کننده کیفیت اقلام تعهدی در مدل تحقیق قرار گرفته‌اند.

از آنجا که برخی از معیارهای مورد استفاده در تحقیقات کیفیت سود؛ به نوعی سعی در اندازه‌گیری سازه مدیریت سود و بررسی انتخاب‌های فرصت‌طلبانه مدیریت را دارند؛ سعی شد از معیاری از کیفیت سود انتخاب شود که زمینه‌های عمدی و سهوی در گزارشگری مالی را در نظر نگیرد و به نوعی نشان دهنده قابلیت اعتماد اطلاعات حسابداری باشد. لذا از مدل اقلام تعهدی کل دیچو و دچو (۲۰۰۲) به عنوان معیار کیفیت سود استفاده شد. این معیار نشان می‌دهد که آیا ارقام حسابداری، ساختار اقتصادی شرکت‌ها را با درنظر گرفتن سیر اقلام تعهدی وارتباط آن با جریان‌های نقدی گذشته، حال و آینده منعکس می‌کنند. از آنجا که شرکت‌های تجدید ارائه کننده دارای انگیزه‌های قوی‌تری نسبت به سایر شرکت‌ها جهت

بهبود کیفیت سود دارند؛ ما انتظار داریم که آنها کیفیت اقلام تعهدی را بعد از سال تجدید ارائه بهبود بخشنند.

فرانسیس و دیگران (۲۰۰۴) از مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) که اقلام تعهدی جاری را در قالب جریان‌های نقدی عملیاتی سال گذشته و سال جاری و سال بعد نشان می‌دهد؛ استفاده کرده‌اند. این مدل با این فرض ایجاد شده که زمان تحقق و وقوع درآمد‌ها و هزینه‌های شرکت، اغلب متفاوت از زمان دریافت‌ها و پرداخت‌های نقدی است و اقلام تعهدی در نتیجه این تفاوت، ایجاد و گزارش می‌شوند. این مدل بر دو رقم سرمایه درگردش و جریان‌های نقدی عملیاتی به علت سهولت رديابي آنها متتمرکز است؛ زیرا اين اقلام تعهدی حداکثر تا يك‌سال بعد تسويه می‌شوند. معیار کیفیت سود در این مدل برابر است با باقیمانده‌های حاصل از رگرسیون تغییرات جریان‌های نقدی حاصل از فعالیت‌های عملیاتی سال گذشته، سال جاری و سال آینده و اقلام تعهدی کل. در این تحقیق، کیفیت اقلام تعهدی برای يك دوره چهار ساله شامل دوره ۲ ساله قبل و بعداز سال تجدید ارائه مورد آزمون قرار گرفته است.

تعريف متغیرهای عملیاتی تحقیق

متغیر وابسته

تغییر کیفیت سود (ΔAQ_i) : میزان تغییر در کیفیت سود (تغییر در کیفیت اقلام تعهدی که از طریق اختلاف انحراف معیار پس مانده‌ای رگرسیون مدل اقلام تعهدی دیچو و دچو محاسبه می‌شود) در دوره قبل و بعد از تجدید ارائه.

کیفیت اقلام تعهدی: اقلام تعهدی، تعدیلات موقتی هستند که جریان‌های نقدی را طی دوره‌های زمانی انتقال می‌دهند. کیفیت اقلام تعهدی از نظر سرمایه‌گذاران به معنای نزدیکی سود حسابداری به وجوده نقد است. انحراف معیار باقیمانده‌های مدل دیچو و دچو (۲۰۰۲) مربوط به هر شرکت در دوره زمانی مورد بررسی به عنوان کیفیت اقلام تعهدی محسوب می‌شود.

متغیرهای مستقل

جریان نقدی عملیاتی (CFO) : نشان دهنده جریان‌های نقدی حاصل از درآمد‌های عملیاتی مستمر شرکت است. از آنجا که معیارهای کیفیت سود مبتنی بر سود خالص هستند؛ لذا این متغیر بطور مستقیم از صورت جریان وجوده نقد شرکت‌های نمونه قابل تعیین است. طبق

استانداردهای حسابداری ایران باید این متغیر را از سه قسمت فعالیت عملیاتی، مالیات بردرآمد پرداختی، سود پرداختی بابت تامین مالی و بازده سرمایه‌گذاری‌ها استخراج نماییم. در این قسمت اثر سود سهام پرداختی حذف شده است.

تغییر اندازه شرکت (ΔSIZE) : برابر با تغییر متوسط ارزش دفتری کل دارایی‌ها در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

تغییر نسبت بدھی‌ها (ΔLEV) : حاصل تغییر متوسط نسبت بدھی‌ها (جمع بدھی‌های بر جمع دارایی‌ها) در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

تغییر در عملکرد (ΔROA) : تغییر در نرخ بازده دارایی‌ها در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

تغییر در نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری ($\Delta\text{M/B}$) : تغییر در ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه

تغییر در وضعیت حاکمیت شرکتی (ΔCG) : ویژگی‌های حاکمیتی که شامل درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی (INSOWN)، استقلال هیات مدیره، دوگانگی وظیفه مدیر عامل (Dual)، مدت زمان تصدی مدیر عامل (BRDIND) درهیات مدیره (CEO-TENURE))

این تحقیق برای اندازه‌گیری متغیر درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی، مالکیت نهادی را معادل مجموع درصد سهام متعلق به بانک‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و شرکت‌های هدینگ، سازمان‌ها و نهادها و شرکت‌های دولتی در نظر گرفته است. استقلال هیات مدیره (BRDIND) را به عنوان درصد اعضاء هیات مدیر عامل غیر موظف به کل اعضاء هیات مدیره در نظر گرفته شده است. برای اندازه‌گیری متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل (Dual)؛ اگر مدیر عامل رئیس هیات مدیره نباشد، برابر یک و در غیر این صورت برابر صفر است. برای اندازه‌گیری متغیر مدت زمان تصدی مدیر عامل درهیات مدیره (CEO-TENURE) از لگاریتم طبیعی مدت زمان تصدی مدیر عامل در هیات مدیره شرکت استفاده می‌شود. که با توجه به مجموع مدت تصدی دوره قبل و بعد تجدید ارائه (یعنی ۴۸ ماه)؛ ابتدا لگاریتم نسبت مدت تصدی هر یک از دو دوره فوق به کل این مدت محاسبه و سپس تغییر مدت محاسبه می‌شود.

تغییر کیفیت حسابرسی (AUD-Size) : کیفیت حسابرسی را با اندازه موسسات حسابرسی در نظر گرفته ایم. سازمان حسابرسی به عنوان موسسه بزرگ و سایر موسسات حسابرسی (عضو جامعه حسابداران رسمی ایران) به عنوان موسسات کوچک لحاظ و به موسسه بزرگ، نمره یک و به سایر موسسات نمره صفر اختصاص داده شده است.

سطح اهمیت (: MAT نشان دهنده اثر تجدید ارائه بر سودخالص است و از تقسیم مابه التفاوت سود تجدید ارائه شده و سود اولیه بر جمع دارایی های ابتدای دوره سال تجدید ارائه بدست می آید.

یافته های تحقیق

برای تخمین مدل رگرسیونی اقلام تعهدی از داده های ترکیبی (مدل Pooled) استفاده شده است. در این روش داده های سری زمانی و مقطعی با هم ترکیب می شوند و برای مواردی که نمی شود به صورت سری زمانی و یا مقطعی؛ مسایل را بررسی کرد و یا زمانی که تعداد داده ها کم است، استفاده می شود. داده های ترکیبی بیشتر بخاطر افزایش تعداد مشاهدات، بالابردن درجه آزادی، کاهش ناهمسانی واریانس و مطالعه پویای تغییرات استفاده می گردد. سه مدل متداول برای تخمین مدل وجود دارد (افلاطونی و نیکبخت، ۱۳۸۹).

۱- مدل اثرات مشترک (حداقل مربعات)

۲- مدل اثرات ثابت^{۱۱}

۳- مدل اثرات تصادفی

در روش حداقل مربعات، ساده ترین روش تخمین با داده های ترکیبی است. در مدل اثرات ثابت فرض می شود که عرض از مبداء برای هریک از مقاطع (شرکت ها) متفاوت است؛ اما ضرایب شبیه میان مقاطع ثابت است. در مدل اثرات تصادفی فرض می شود عرض از مبداء یک متغیر تصادفی با میانگینی برابر با عرض از مبداء است. در استفاده از مدل رگرسیونی باید تعیین شود که از بین داده های مقطعی یا ترکیبی کدامیک بهتر می تواند رابطه بین متغیر مستقل و وابسته را بیان کند. برای این منظور از آزمون چاو (F مقید یا لیمیر) استفاده می شود. ابتدا مدل بر اساس اثرات ثابت تخمین زده می شود. اگر نتایج حاصل از آزمون چاو نمایانگر ارجح بودن مدل داده های ترکیبی باشد که کار را با داده های ترکیبی ادامه می دهیم. در غیر اینصورت باید مدل اثرات ثابت را در مقابل مدل اثرات تصادفی آزمون کنیم (آزمون هاسمن^{۱۲})؛ تا از

میان آن دو، مدل مناسب برای تخمین معین شود. نتایج حاصل از آزمون چاو (F لیمیر) در نگاره زیر نشان داده شده است:

نگاره (۳): نتایج حاصل از آزمون چاو (F لیمیر)

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره	اثرات ثابت
۰,۶۳۶۷	(۱۳۵,۱)	۰,۲۲۴۰	دوره

با توجه به نتایج حاصل از آزمون چاو طبق نگاره شماره (۲) و عدم وجود معناداری مدل اثرات ثابت؛ نیازی به اجرای آزمون هاسمن نبوده و از مدل رگرسیونی با داده‌های ترکیبی استفاده خواهد شد.

نگاره (۴): رگرسیون خطی میان اقلام تعهدی و جریان‌های نقدی حاصل از عملیات قبل تجدید ارائه

ضریب متغیر	عنوان متغیر	استاندارد انحراف	مقدار ضریب	آماره t	سطح معناداری
α_1	عدد ثابت	۰,۰۰۶۷	۰,۰۸۰۶	۱۲,۰۶	۰,۰۰۰۰
α_2	جریان نقدی سال قبل	۰,۰۵۸۸	۰,۰۶۸۸	۱,۲۳۳۵۹	۰,۲۱۹۵
α_3	جریان نقدی سال جاری	۰,۰۴۹۲۴	-۰,۵۰۶۵	-۱۰,۲۸۶	۰,۰۰۰۰
نیکربی برازش (F)	سطح معناداری (F)	۰,۰۴۲۹۴	۰,۲۸۰۷	۶,۵۳۷	= ۰,۰۰۰۰
۳۸,۰۳	ضریب تعیین تبدیل شده = ۰,۴۴۶				

در دوره قبل تجدید ارائه، ضریب α_2 در مدل بطور معناداری منفی است و این نتیجه با مدلی که دیچو و دچو (۲۰۰۲) برای محاسبه کیفیت اقلام تعهدی بکار بردن سازگار است. بنابراین افزایش جریان‌های نقدی که در دوره جاری (t) تحقق می‌باید با اقلام تعهدی دوره جاری رابطه منفی دارد. در حالی که اقلام تعهدی با جریان‌های نقدی دوره گذشته و آتی رابطه مثبت دارد. انحراف معیار اقلام باقیمانده رگرسیون مذکور برای هر شرکت در دوره قبل تجدید ارائه محاسبه شده است. این انحراف معیار اقلام باقیمانده مدل به عنوان معیار کیفیت اقلام تعهدی (AQ) خواهد بود. هر شرکتی که انحراف معیار اقلام باقیمانده آن کمتر باشد؛ دارای کیفیت اقلام تعهدی بالاتری خواهد بود. میانگین و میانه کیفیت اقلام تعهدی در دوره قبل از تجدید ارائه بترتیب ۰,۱۱ و ۰,۰۸ می‌باشد.

در برقراری مفروضات مدل رگرسیون خطی؛ برای تشخیص عدم خود همبستگی بین خطاهای آزمون دورین - واتسون استفاده شده است. از آنجا که آماره دورین - واتسون برابر با ۱,۵۴۹ می باشد؛ لذا همبستگی بین خطاهای وجود نداشته و می توان از مدل رگرسیونی استفاده کرد. بعد از تخمین مدل رگرسیون اقلام تعهدی در مرحله قبل تجدید تمامی مراحل بطور مشابه برای دوره بعد تجدید ارائه صورت می گیرد.

نگاره (۵) - رگرسیون خطی میان اقلام تعهدی و جریانهای نقدي حاصل از عملیات بعد تجدید ارائه

سطح معناداری	t آماره	مقدار ضریب	انحراف استاندارد	عنوان متغیر	ضریب
۰,۰۰۱۴	۳,۲۶۲۲	۰,۰۵۵۹	۰,۰۱۷۱	عدد ثابت	α_0
۰,۰۰۰۰	۱۳,۳۶۶۰	۰۸۹۰۱	۰,۰۶۶۵	جريان نقدي سال قبل	α_1
۰,۰۰۰۰	-۸,۵۲۹۳	-۰,۸۶۵۳	۰,۱۰۱۳	جريان نقدي سال جاري	α_2
۰,۲۵۲۲	۱,۱۴۹۷	۰,۱۰۶۹	۰,۰۹۳۰	جريان نقدي سال آتي	α_3
		۷۱,۷۷۹۵		نیکوبی برازش (F)	
		۰,۰۰۰۰		(F) سطح معناداری	
		۰,۶۰۴۳		ضریب تعیین تبدیل شده	

در مدل رگرسیون اقلام تعهدی در مرحله بعد تجدید ارائه نیز ضریب α_2 در مدل بطور معناداری منفی است و این نتیجه با مدلی که دیچو و دجو (۲۰۰۲) برای محاسبه اندازه اقلام تعهدی بکار بردن سازگار است. بنابراین افزایش جریانهای نقدي که در دوره جاری (t) تحقق می یابد؛ با اقلام تعهدی دوره جاری رابطه منفی دارد. در حالی که اقلام تعهدی با جریانهای نقدي دوره گذشته و آتی رابطه مثبت دارد. اقلام باقیمانده مدل رگرسیونی فوق تعیین و سپس انحراف معیار اقلام باقیمانده رگرسیون مذکور برای هر شرکت در دوره قبل تجدید ارائه محاسبه شد. این انحراف معیار به عنوان معیار کیفیت اقلام تعهدی (AQ) خواهد بود. هر شرکتی که انحراف معیار اقلام باقیمانده آن کمتر باشد؛ دارای کیفیت اقلام تعهدی بالاتری خواهد بود. میانگین و میانه کیفیت اقلام تعهدی در دوره بعد از تجدید ارائه بترتیب $۰,۰۷$ و $۰,۰۸$ می باشد.

برای تشخیص عدم وجود خود همبستگی بین خطاهای آزمون دورین - واتسون استفاده شده است. از آنجا که آماره دورین - واتسون برابر با ۱,۷۵۶ می باشد؛ لذا همبستگی بین خطاهای وجود نداشته و مفروضات مدل خطی رگرسیون برقرار است. با توجه به برازش رگرسیونی مدل اقلام تعهدی (مدل شماره یک)، انحراف معیار پسماندهای رگرسیونی این دو مدل در حالت قبل و بعد از

تجدید ارائه محاسبه و در مدل اصلی؛ مورد استفاده قرار می‌گیرد. با استفاده از آزمون زوجی تطبیقی نیز کیفیت اقلام تعهدی (انحراف معیار پسماندهای رگرسیونی اقلام تعهدی)؛ نشان داده شد که تفاوت معناداری در کیفیت اقلام تعهدی وجود دارد.

نگاره (۶) : کیفیت سود (اقلام تعهدی) قبل و بعد از تجدید ارائه ($n=70$)

سطح معناداری (میانگین)	آماره t	تغییر کیفیت اقلام تعهدی		دوره بعد تجدید ارائه		دوره قبل تجدید ارائه		متغیر وابسته
		میانه	میانگین	میانه	میانگین	میانه	میانگین	
۰,۰۵۹	۱,۹۲۴	-۰,۰۱	-۰,۰۳	۰,۰۷	۰,۰۸	۰,۰۸	۰,۱۱	کیفیت اقلام تعهدی

مقادیر منفی میانگین (میانه) برای تغییر کیفیت سود (ΔAQ) نشان می‌دهند که کیفیت اقلام تعهدی برای شرکت‌های تجدید ارائه کننده بهبود یافته است.

عناصر تعیین کننده تغییر در کیفیت اقلام تعهدی در شرکت‌های تجدید ارائه کننده

از آنجا که تغییر در کیفیت سود تنها به دلیل تجدید ارائه صورت‌های مالی (در راستای اصلاح اشتباہات با اهمیت و بکارگیری درست استانداردهای حسابداری) صورت نمی‌گیرد و عواملی همچون ویژگی‌های حاکمیت شرکتی و اندازه حسابرس و ویژگی‌های ذاتی شرکت نیز تاثیرگذار هستند؛ لذا در مدل اصلی تحقیق که برای آزمون فرضیه اصلی تحقیق استفاده شد؛ این عوامل را در نظر گرفته‌ایم. قبل از آزمون فرضیه اصلی تحقیق آمار توصیفی و نتایج آزمون زوجی تطبیقی برای این عوامل به شرح زیر نشان داده می‌شود:

نگاره (۷) - آمار توصیفی در دوره قبل و بعد تجدید ارائه ها برخی متغیرها و مقایسه میانگین آنها

سطح معناداری (میانگین)	دوره قبل تجدید ارائه		دوره بعد تجدید ارائه		تعداد مشاهده	متغیر
	میانه	میانگین	میانه	میانگین		
۰,۰۵۳	۱۲,۸۳	۱۴,۵۳	۱۲,۳۵	۱۴,۰۹	۱۴۰	داراییها
۰,۰۸۶	۱۲,۵۱	۱۴,۲۷	۱۲,۱۸	۱۳,۸۹	۱۴۰	جمع بدھیها
۰,۰۸۴	۱۲,۷	۱۴,۱۲	۱۲,۱۹	۱۴,۶۸	۱۴۰	فروش خالص
۰,۳۷۷	۱۰,۵۳	۱۲,۲۸	۱۰,۱۲	۱۲,۱۷	۱۴۰	سودخالص
۰,۰۵۳	۱۰,۱۷	۱۲,۱۳	۹,۶۱	۱۱,۷۷	۱۴۰	جریان نقد
۰,۱۸۵	۱۱	۱۲	۱۳	۱۵	۱۴۰	بازدۀ دارایی‌ها
۰,۰۶۴	۱۲,۰۴	۱۳,۵۰	۱۲,۰۱	۱۳,۷۴	۱۴۰	ارزش بازار

تمام متغیرهای نگاره شماره ۷ (بجز بازده دارایی‌ها) بصورت لگاریتم ارائه شده‌اند. با استفاده از آزمون زوجی تطبیقی تفاوت معنادار متغیرهای فوق مورد بررسی قرار گرفته است که بجز متغیر سودخالص و ارزش بازار، بین سایر متغیرها در دوره قبل تجدید ارائه و بعد تجدید ارائه در سطح معناداری کمتر از ۱۰ درصد، تفاوت معناداری وجود دارد.

مقایسه ویژگی‌های حاکمیت شرکتی در دوره قبل و بعد تجدید ارائه
در نگاره‌های زیر نتایج حاصل از مقایسه ویژگی‌های حاکمیت شرکتی به تفکیک متغیرهای حاکمیتی و آزمون تفاوت معناداری آنها ارائه شده است.

نگاره (۱) : درصد سرمایه‌گذاران نهادی

سطح معناداری	آماره t	چارک سوم	میانه	چارک اول	میانگین	دوره تحقیق
۰,۴۸۶	۰,۷	۸۹,۵	۷۳	۵۷	۶۵,۷۴	قبل تجدید ارائه
		۸۷	۷۵,۵	۴۹,۴	۶۴,۲۶	بعد از تجدید ارائه

طبق نتایج بالا تغییر محسوسی در انتقال مالکیت از سهامداران غیر نهادی به سهامداران نهادی و بالعکس در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه رخ نداده است. برای تعیین تفاوت معنادار در مقایسه دوره قبل و بعد تجدید ارائه با استفاده از آزمون زوجی تطبیقی مشخص گردید که تفاوت معنادار در مقایسه دوره قبل و بعد تجدید ارائه در درصد مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی در دوره‌های مورد نظر وجود ندارد.

نگاره (۲) : استقلال هیات مدیره

سطح معناداری	آماره t	چارک سوم	میانه	چارک اول	میانگین	دوره تحقیق
۰,۱۸۶	-۱,۳۴۹	۶۰	۶۰	۴۸,۸	۵۵,۲	قبل تجدید ارائه
		۶۰	۶۰	۵۰	۵۶,۸۴	بعد از تجدید ارائه

طبق یافته‌های بالا تغییری معنادار در ترکیب مدیران موظف و غیر موظف (استقلال هیات مدیره) در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه رخ نداده است. برای تعیین تفاوت معنادار در مقایسه دوره قبل و بعد تجدید ارائه با استفاده از آزمون زوجی تطبیقی مشخص گردید که تفاوت معناداری در استقلال هیات مدیره در دوره‌های مورد نظر وجود ندارد.

نگاره (۳) : دوگانگی وظیفه مدیر عامل

سطح معناداری	آماره t	چارک سوم	میانه	چارک اول	میانگین	دوره تحقیق
۱	۰,۰۰۰۰	۱	۱	۱	۰,۹۹	قبل تجدید ارائه
		۱	۱	۱	۰,۹۹	بعد از تجدید ارائه

از آنجاکه در کشور ما، مدیران عامل هم‌مان نمی‌توانند ریسیس هیات‌مدیره شرکت نیز باشند لذا بجز در ۲ شرکت در دوره‌های مورد نظر که دوگانگی وظیفه وجود داشته در سایر شرکت‌ها این دوگانگی وجود نداشته؛ لذا نتایج آزمون زوجی نیز مطلوب نمی‌باشد.

نگاره (۱۱) : مدت تصدی مدیر عامل

سطح معناداری	آماره t	چارک سوم	میانه	چارک اول	میانگین	دوره تحقیق
۰,۰۰۰۰	۵,۳۱۴۰	۰,۵	۰,۵	۰,۲۵	۰,۴۲۱	قبل تجدید ارائه
		۰,۵	۰,۲۵	۰,۰۴۱۷	۰,۲۶۶	بعداز تجدید ارائه

طبق نتایج جدول بالا، مدت تصدی مدیر عامل از متوسط ۲۰ ماه در دوره قبل تجدید ارائه به ۱۳ ماه در دوره بعد تجدید ارائه کاهش یافته است. این بافت رابطه مثبت معناداری با بهبود کیفیت اقلام تعهدی و نیز نتایج تحقیقات قبلی دارد. برای تعیین تفاوت معنادار در مقایسه دوره قبل و بعد تجدید ارائه با استفاده از آزمون زوجی مشخص گردید که تفاوت معناداری در مدت تصدی مدیر عامل در دوره‌های مورد نظر وجود دارد.

نگاره (۱۲) : کیفیت حسابرسی

سطح معناداری	آماره t	چارک سوم	میانه	چارک اول	میانگین	دوره تحقیق
۰,۰۲۷۱	۲,۲۶۱	۱	۰	۰	۰,۳	قبل تجدید ارائه
		۰	۰	۰	۰,۲۱	بعداز تجدید ارائه

نتایج حاصل از آزمون زوجی تطبیقی، نشان دهنده تفاوت معنادار در کیفیت حسابرسی در دوره‌های مورد نظر می‌باشد. طبق نگاره زیر تغییرات کیفیت حسابرسی و ارتباط آن با تغییر کیفیت اقلام تعهدی نشان داده شده است:

نگاره (۱۳) - رابطه تغییر کیفیت حسابرسی با تغییر کیفیت اقلام تعهدی

میانگین تغییر کیفیت	افزایش کیفیت	کاهش کیفیت	تعداد مشاهده	تغییرات موسسات حسابرسی
۰,۰۲۸۹	۸	۱۲	۲۰	تغییر به موسسه با کیفیت مشابه
۰,۰۲۰۴۱	۱	۱	۲	تغییر به موسسه با کیفیت بالاتر
۰,۰۲۸۴	۲	۶	۸	تغییر به موسسه با کیفیت پایین
-۰,۰۱۳۳	۸	۵	۱۳	عدم تغییر موسسه بزرگ
-۰,۰۰۸۹۹۵	۲۳	۴	۲۷	عدم تغییر موسسه کوچک

با توجه به نتایج مندرج در نگاره بالا؛ تغییر موسسات حسابرسی به ویژه تغییر به موسسه با کیفیت بالاتر سبب بهبود کیفیت سود نشده است. لذا متغیر Δ Audsize (تغییر کیفیت حسابرسی) قادر معناداری لازم جهت قرارگرفتن در مدل اصلی تحقیق شده است. از طرف دیگر نتایج نشان می دهد که هرچه مدت تصدی موسسه حسابرسی افزایش یابد؛ کیفیت سود افزایش پیدا خواهد کرد. متغیر وابسته این مدل Δ AQ (تغییر کیفیت سود) است که حاصل تفاوت انحراف معیار پسماندهای رگرسیون مدل اقلام تعهدی در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به قبل تجدید ارائه است. ضریب این متغیر منفی بوده که نمایانگر کاهش در انحراف معیار پسماندهای رگرسیونی اقلام تعهدی و لذا افزایش کیفیت سود در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه است.² تعديل شده برای مدل برابر با $^{+0,867}$ و نیکویی برازش برابر با $^{+42,038}$ وسطح معناداری کمتر از یک درصد است؛ لذا معناداری کل مدل رگرسیون درسطح ۱ درصد تاییدی شود. آماره دوربین - واتسن برابر با $^{+1,76}$ است؛ لذا همبستگی بین خطاهای وجود ندارد.

نگاره شماره (۱۶): نتایج مدل رگرسیون آزمون فرضیه تحقیق

سطح معناداری	آماره t	انحراف استاندارد	ضریب آماری	عنوان متغیر	ضریب
۰,۰۰۰	۳,۱	۰,۰۱۰۰	۰,۰۲	ضریب ثابت	C
۰,۰۷۰۱	-۱,۸۳	۰,۰۰۰۰	-۰,۰۰۰۱	تغییر اندازه شرکت	Δ SIZE
۰,۰۰۰۰	-۳,۲۵	۰,۰۰۰۰	-۰,۰۰۰۱	تغییر فروش	Δ Sales
۰,۰۰۰۰	-۴,۲۹	۰,۰۱۰۰	-۰,۰۵	تغییر جریانهای نقدي عملیاتی	Δ CFO
۰,۰۰۰۰	-۵,۳۲	۰,۰۲	-۰,۱۲	اهمیت مبلغ تجدید ارائه	MAT
۰,۰۰۰۰	-۳,۴۴	۰,۰۱۰۰	-۰,۰۴	تغییر نسبت بدھی	Δ LEV
۰,۰۵۰۰	۱,۹۷	۰,۰۱۰۰	۰,۰۱۰۰	تغییر ارزش بازار به دفتری	Δ M/B
۰,۰۰۰۰	-۳,۵۹	۰,۰۰۰۰	-۰,۰۰۰۱	تغییر درصد سرمایه گذاران نهادی	Δ INSOWN
۰,۳۸۰۰	۰,۸۸	۰,۰۱۰۰	۰,۰۱۰۰	تغییر درصد استقلال هیات مدیره	Δ BRDIND
۰,۷۶۰۰	-۰,۳۱	۰,۰۵	-۰,۰۱۰۰	تغییر وظیه دوگانه مدیر عامل	Δ Dual
۰,۰۰۰۰	-۱,۲۰	۰,۰۰۰۰	-۰,۰۴۰۰	تغییر مدت تصدی مدیر عامل	Δ CEO-TENRE
۰,۱۲۰۰	۱,۵۷	۰,۰۱۰۰	۰,۰۱۰۰	تغییر کیفیت حسابرسی	Δ Audsize
			۰,۸۷	ضریب تعیین تعديل شده	
			۰,۰۰۰۰	سطح معناداری (F)	
			۴۲,۰۴	نیکویی برازش (F)	

ضرایب متغیرهای Δ Sales، Δ LEV، Δ CFO، Δ SIZE، Δ INSOWN و Δ CEO-TENURE منفی و در سطوح ۱ الی ۵ درصد معنادار هستند. علائم ضرایب متغیر فوق با نتایج مورد انتظار تحقیق مطابقت داشته؛ بطوری که با افزایش اندازه شرکت، افزایش فروش، افزایش جریان‌های نقد حاصل از عملیات، افزایش نسبت بدھی، افزایش درصد سرمایه‌گذاران نهادی و افزایش مدت تصدی مدیر عامل؛ انحراف معیار پسماندهای رگرسیونی کاهش یافته و در نتیجه کیفیت اقلام تعهدی نسبت به دوره قبل تجدید ارائه، افزایش می‌یابد. همچنین با افزایش نرخ رشد، کیفیت اقلام تعهدی نسبت به دوره قبل تجدید ارائه کاهش یافته است.

ضریب متغیر $\Delta M/B$ مثبت و معنادار است. همانطور که در نگاره شماره ۷ نشان داده شده است میانگین ارزش بازارسهام شرکت‌ها (لگاریتم طبیعی) از ۱۳,۷۴ به ۱۳,۵ می‌کاهش یافته است که در جهت مخالف با افزایش کیفیت اقلام تعهدی است. اما با نتایج تحقیقات پالمرس و همکاران (۲۰۰۴) مطابقت می‌نماید. این شواهد نشان می‌دهند که متغیرهای فوق بر تغییر کیفیت اقلام تعهدی در دوره بعد تجدید ارائه نسبت به دوره قبل تجدید ارائه تاثیر گذار هستند. اما متغیرهای Δ Audsize و Δ Dual و Δ BRDIND فاقد معناداری لازم هستند. از آنجاکه آماره F در سطح بالایی قرار دارد و با توجه به معناداری متغیرهای تحقیق که در بالا توضیح داده شد؛ فرضیه اصلی تحقیق تایید می‌شود.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه فوق با نتایج تحقیقات قبلی مطابقت دارد؛ بطوری که افزایش کیفیت اقلام تعهدی بعد از سال تجدید با نتایج تحقیق کریستین و همکاران (۲۰۱۰) همسو بوده و عدم معناداری تغییر کیفیت حسابرس بعد از تجدید ارائه با نتایج تحقیق قاسم بولو و همکاران (۱۳۸۹) مطابقت دارد. همچنین رابطه مستقیم افزایش اندازه شرکتها با افزایش کیفیت سود با نتایج تحقیق سجادی (۱۳۸۳) هماهنگی دارد. رابطه منفی رشد شرکت (متغیر $\Delta M/B$) با افزایش کیفیت سود با نتایج تحقیق دیفوند و جیامبالو (۱۹۹۱) سازگاری دارد.

بحث و نتیجه گیری

این مقاله تغییرات در کیفیت اقلام تعهدی (به عنوان معیار کیفیت سود) را برای شرکتهای تجدید ارائه کننده مورد بررسی قرار می‌دهد. این تحقیق شواهدی از بهبود در میانگین کیفیت اقلام تعهدی برای شرکت‌های تجدید ارائه کننده در سال‌های بعد از سال تجدید ارائه

نشان می دهد. برای یک نمونه ۷۰ تایی از شرکت هایی که در دوره زمانی ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۹ تنها یک بار تجدید ارائه (اصلاح اشتباه با اهمیت) داشته و دو سال قبل و دو سال بعد از سال تجدید ارائه هیچ گونه تجدید ارائه با اهمیتی رخ نداده است؛ ما یافتیم که کیفیت اقلام تعهدی، بطور معناداری در دوره بعد از سال تجدید ارائه نسبت به دوره تحریف یا دوره قبل تجدید ارائه بهبود یافته است.

برای اندازه گیری کیفیت اقلام تعهدی از انحراف معیار پسمند های رگرسیونی مدل اقلام تعهدی دیچو و دچو (۲۰۰۲)، استفاده شده است. انحراف معیار پسمند های رگرسیونی مدل اقلام تعهدی در دوره تحریف (سالهای $-t$ و $-2-t$) را با دو سال بعد از سال تجدید ارائه (سالهای $t+1$ و $t+2$) مقایسه و تغییر کیفیت اقلام تعهدی اندازه گیری شده است. در این تحقیق عوامل مرتبط با تغییر کیفیت سود یعنی ویژگی های حاکمیت شرکتی، کیفیت حسابرسی و ویژگی های ذاتی شرکت ها در مدل اصلی تحقیق کنترل شده اند. فرضیه اصلی تحقیق پیش بینی می کند که کیفیت اقلام تعهدی در دوره بعد از سال تجدید ارائه نسبت به دوره تحریف (دوره دو ساله قبل تجدید ارائه) بیشتر است. طبق نتایج مدل رگرسیونی (نگاره شماره ۱۳)، فرضیه اصلی تحقیق تایید می شود. نتایج حاصل از تحقیق نشان می دهد که از بین یازده متغیر مستقل مورد نظر که جهت توضیح تغییرات متغیر وابسته یعنی تغییر کیفیت سود انتخاب شده اند؛ هفت متغیر تغییر اندازه شرکت، تغییر فروش شرکت، تغییر جریان های نقدی حاصل از عملیات، سطح اهمیت تجدید ارائه، تغییر نسبت بدھی، تغییر درصد سرمایه گذاران نهادی و مدت تصدی مدیریت عامل دارای رابطه معناداری با تغییر کیفیت اقلام تعهدی هستند. همچنین تغییر نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری، دارای رابطه مثبت معناداری با تغییر کیفیت اقلام تعهدی می باشد. متغیر های استقلال هیات مدیره، دو گانگی وظیفه مدیر عامل و تغییر کیفیت حسابرسی رابطه معناداری با تغییر کیفیت سود ندارند.

دلیل عدم عدم معنادار شدن استقلال هیات مدیره؛ این است که طبق داده های گردآوری شده از وضعیت و ترکیب اعضای هیات مدیره شرکت های نمونه بجز ۲ مورد که تعداد اعضاء هیات مدیره ۷ نفر بوده است در سایر شرکت ها، تعداد اعضاء هیات مدیره ۵ نفر بوده و در این ترکیب با توجه به نگاره شماره (۸) که ترکیب موظف و غیر موظف بودن هیات مدیره مقایسه شده است؛ نشان می دهد که تغییر عده های در این مقاطع زمانی در این ترکیب رخ نداده است و اغلب شرکت ها بطور متوسط دارای ۲ یا ۳ عضو غیر موظف هستند. در مورد دو گانگی

وظیفه مدیر عامل همانطور که نگاره شماره (۸) نشان داده شده است؛ از آنجا که در کشور ما طبق قوانین و مقررات موضوعه کشوری، مدیران عامل هم زمان نمی‌توانند رئیس هیات مدیره شرکت نیز باشند لذا بجز در ۲ شرکت در دوره‌های مورد نظر که دو گانگی وظیفه وجود داشته؛ در سایر شرکت‌ها این دو گانگی وجود نداشته است. لذا تغییرات پایین در دو گانگی وظیفه مدیر عامل یکی از دلایل عدم معناداری این متغیر بوده است.

کیفیت اقلام تعهدی بعد از تجدید ارائه، بطور معناداری برای شرکت‌های دارای تغییر مدیریت (مدت تصدی مدیر عامل)، دارای درصد بالاتر سرمایه‌گذاران نهادی و شرکت‌های بزرگتر و نیز شرکت‌های دارای اهرم مالی بالاتر بیشتر است. از طرف دیگر تغییر کیفیت حسابرس توانسته است؛ رابطه مثبت معناداری با بهبود کیفیت اقلام تعهدی داشته باشد. این یافته‌ها تاکیدی بر نقش عوامل بنیادی از قبیل ویژگی‌های حاکمیت شرکتی، و ویژگی‌های ذاتی شرکت‌ها در تعیین کیفیت سود و در نتیجه بهبود کیفیت گزارشگری مالی و ارتقاء تصمیمات سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان دارد و سهمی به ادبیات کیفیت سود و حاکمیت شرکتی می‌افزاید.

محدودیت‌های تحقیق

یکی از محدودیت‌های تحقیق، عدم استفاده از اطلاعات شرکت‌هایی است که طی سال‌های متوالی تجدید ارائه داشته‌اند؛ لذا در طرح تحقیق این شرکت‌ها حذف شده‌اند. از طرف دیگر در صورت وجود این نوع شرکت‌ها در اجرای طرح تحقیق امکان سنجش دقیق تاثیر تجدیدارانه صورت‌های مالی بطور خاص بر کیفیت سود شرکت‌های موردنظر به سهوالت امکان پذیر نبود. محدودیت دیگر تحقیق، نبود پایگاه داده‌های مرتبط با تجدید و نیز عدم وجود نهادی مستقل جهت پیگیری پیامدهای تجدید در سال‌های گذشته در کشور است. محدودیت بعدی عدم امکان بکارگیری تعداد بیشتری از ویژگی‌های حاکمیت شرکتی بدلاً لیل محدودیت‌های ذاتی همچون عدم وجود شرایط ایجابی این ویژگی‌ها بوده است. بطور نمونه عدم وجود کمیته حسابرسی، عدم وجود حسابرسی داخلی در اغلب شرکت‌های بورسی، ثابت بودن تعداد اعضاء هیات مدیره بطور متوسط ۵ نفر در شرکت‌ها و غیره.

پیشنهاد برای تحقیقات آتی

به منظور استفاده هرچه مطلوب‌تر از نتایج تحقیق و کمک به روشن شدن تاثیر تجدید ارائه بر کیفیت سود و با مدنظر قراردادن عوامل بنیادی تأثیرگذار بر کیفیت سود در آینده می‌توان به تحقیق پیرامون موضوعات زیر توجه نمود:

۱. تاثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر سایر معیارهای کیفیت سود
۲. واکنش بازار بورس اوراق بهادران تهران به اطلاعیه‌های تجدید ارائه صورت‌های مالی
۳. بررسی تاثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر کیفیت سود با تاکید بر نقش دلایل ایجادی تجدید ارائه
۴. مطالعه تاثیر تجدید ارائه صورت‌های بر کیفیت سود با توجه به نوع صنعت
۵. بررسی کیفیت سود در شرکت‌های دارای استمرار تجدید صورت‌های مالی
۶. روند تجدید ارائه صورت‌های مالی قبل و بعد از اجرای استانداردهای حسابداری ایران
۷. رابطه بین تجدید ارائه صورت‌های مالی و ویژگی‌های حاکمیت شرکتی
۸. رابطه بین استمرار تجدید ارائه صورت‌های مالی و مدت تصدی حسابرس
۹. تاثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر درصد تقسیم سود در شرکت‌های بورس اوراق بهادران تهران
۱۰. تاثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی با تاکید بر تفکیک نقش مدیریت و حسابرس

پی‌نوشت‌ها

1	Restatement	7	Corporation Governance
2	GAO	8	Duality
3	Information Risk	9	Board Independence
4	Accrual Quality	10	CEO-TENURE
5	Determinant	11	Fixed Effect
6	BIG-X	12	Hausman Test

منابع

- ابراهیمی کردلر، علی. سیدی، سید عزیز. (۱۳۸۷). نقش حسابرسان مستقل در کاهش اقلام تعهدی اختیاری. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۵۴، ۱۶-۳.
- افلاطونی، عباس‌نیکبخت، لیلی. (۱۳۸۹). کاربرد اقتصاد سنجی در تحقیقات حسابداری، مدیریت مالی و علوم اقتصادی، انتشارات ترمه، چاپ اول

بزرگ اصل، موسی. (۱۳۸۷). تعدیلات سنتوای و حقوق سهامداران، دنیای اقتصاد، صفحه بورس، ۲ مرداد

بولو، قاسم، مهام، کیهان. گودرزی، اسماعیل. (۱۳۸۹). تغییر حسابرس مستقل و شفافیت اطلاعاتی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر تهران، دانش حسابداری، شماره اول، ۱۳۵-۱۱۱

ثقی، علی. (۱۳۸۹). قابلیت اعتماد و کیفیت سود رویکرد وضعیت مالی. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۸، ۲۵-۴

ثقی، علی. بولو، قاسم. (۱۳۸۸). هزینه حقوق صاحبان سهام و ویژگی‌های سود. تحقیقات حسابداری، ۲، ۲۹-۴

سازمان حسابرسی. (۱۳۸۸). استانداردهای حسابداری ایران، سازمان حسابرسی، نشریه ۱۶۰

سجادی، حسین. (۱۳۸۳). رابطه تعدیلات سنتوای صورتهای مالی با قیمت سهام، اندازه و عمر شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر تهران. فصلنامه بررسی‌های اقتصادی، شماره ۱۸۷-۶۳

سروری مهر، صمد. (۱۳۸۵). ماهیت تعدیلات سنتوای در شرکتهای پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه، دانشکده حسابداری و مدیریت.

شریعت پناهی، مجید. کاظمی، حسین. (۱۳۸۹). تاثیر ارائه مجدد صورتهای مالی بر محتوای اطلاعاتی سود. فصلنامه مطالعات حسابداری، ۲۶، ۲۶-۱

طاهرخانی، معصومه. (۱۳۸۷). تعدیلات سنتوای ایران خودرو. دنیای اقتصاد، شاخه بورس اوراق بهادر، ۲۷، تیر

کردستانی، غلامرضا. آزاد، عبداله. کاظمی، محبوبه. (۱۳۸۹). آزمون تجربی اهمیت تعدیلات سنتوای در بازار سرمایه. تحقیقات حسابداری، ۸، ۷۳-۶۲

نیکبخت، محمدرضا. رفیعی، افسانه. (۱۳۹۱). تدوین الگوی عوامل مؤثر بر تجدید ارائه صورتهای مالی در ایران. مجله دانش حسابداری، ۱۹۵-۱۶۷

Aliza, Rosenstein. (2008). Corporate Governance Changes Following Earning Restatements. Dissertation. City University of New York .

Beasley, M. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. The Accounting Review, Vol 71, pp. 443-465.

Becker, C. L., M. L. Defond, J. Jiambalvo, and K.R Subramanyam. (1998). the effect of audit quality on earnings management. Contemporary Accounting Research, Vol.15, No.1, pp. 1-24.

Callen J. L, J. Livnat, and D. Segal. (2002). Accounting Restatements: Are They Always Bad News? Working paper, University of Toronto, Toronto.

- ChristineI.W, Kevin B. H. (2010). Firm Accrual Quality Surrounding Restatements, working paper, University of Waterloo
- Dechow P, I Dichev. (2002). the quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The Accounting Review*, Vol. 77 (Supplement) , pp. 35-59
- Dechow, P., Ge, W., Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of Accounting and Economics*, Vol 42, pp. 132-150.
- DeFond M.L J.Jiambalvo. (1991). Incidence and circumstances of accounting errors. *The Accounting Review*, Vol. 65, pp.643-655.
- Desai, H., Hogan, C., Wilkins, M. (2006).The reputational penalty for aggressive accounting: Earnings restatements and management turnover. *The Accounting Review*, Vol. 81, pp.83-112.
- Ecker, F., j.Francis, I.Kim.P.M, Olsson, andK.Schipper. (2006).A returns-based representation of earning quality. *The Accounting Review*, Vol. 81, No.4, pp.749-780
- Francis.J, R.Lafond, P.Olsson, and K.Schipper. (2004).Costs of Equity and Earning Attributest. *The Accounting Review*, Vol.79, pp.967-1010
- Jeffrey J. Burks. (2008). Are Investors Confused by Restatements after Sarbanes-Oxley? Working paper, University of Notre Dame
- Jones K, G Krishnan, and K. Melendrez. (2008). Do models of discretionary accruals detect actual cases of fraudulent and restated earnings? An empirical analysis. *Contemporary Accounting Research* Vol.25, No.2, pp. 499-531
- GAO. (2002). financial statement restatements: Trends, market impacts, regulatory responses and remaining challenges. GAO-03-138 (Washington, D.C.)
- Hribar, P., Jenkins, N. T. (2004). The effect of accounting restatements on earnings revisions and the estimated cost of capital. *Review of Accounting Studies*, Vol. 9, pp.337-356
- Kinney, W., Jr. and L.S. McDaniel. (1989). Characteristics of firms correcting previously reported quarterly earnings. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 11, pp.71-93
- Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 33, pp.375-400.
- Lazer, R., J. Livnat, and C. E. L. Tan. (2004). Restatements and accruals after auditor changes, Working paper, New York University.
- McNichols, M. F. (2002). Discussion of The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The Accounting Review*, Vol.77 (Supplement) , pp.61-69.
- Moore, E. and R. Pfeiffer. (2004). The effect of financial statement restatements on firms'financial reporting strategies. Working Paper.

- Myers, J.; Myers, A.; Omer, T.C. (2003). Exploring the term of the auditor-client relationship and the quality of earnings: a case for mandatory auditor rotation. *The Accounting Review* Vol. 78, pp.779-798
- Palmrose Z-V, S. Scholz (2001). Restatements: Causes and Consequences. Working Paper, University of Southern California.
- Palmrose, Z.V, Richardson, V.J. and S.Scholz. (2004). Determinants of market reactions to restatement announcements. *Journal of Accounting and Economics*, No.37, pp.59-89
- Ralf Ewert, Alfred Wagenhofer. (2009).Earnings Quality Metrics and What They Measure. Working Paper, University of Graz. Austria.
- Robin N. Romanus. (2007). the Impact of Earnings Quality on Investors' and Analysts' Reactions to Restatement Announcements. Dissertation, Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Schipper, K. and L.Vincent. (2003). Earnings quality, Accounting Horizons. (Supplement) , pp.97-110.
- Sandeep N., Yongtae K. William G. (2007). Earnings Misstatements, Restatements and Corporate Governance. Working Paper, Oklahoma State University.
- Srinivasan, S. (2005). Consequences of financial reporting failure for outside directors: Evidence from accounting restatements and audit committee members. *Journal of Accounting Research*, No.43, pp.291-234.
- Wilson W. (2008). An empirical analysis of the decline in the information content of earnings following restatements. *The Accounting Review*, Vol.83, No.2, pp.519-548.